

บทที่ 1

บทนำ



ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่ง ร.ศ.127 (พ.ศ. 2451) ได้ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ร.ศ. 2477 ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2478 เป็นต้นมา เรื่องการพิจารณาโดยขาดนัด ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยการยกเลิกประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 204 แก้ไขโดยมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2499¹ ต่อมาในปี พ.ศ. 2543 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม โดยยกเลิกความในหมวด 2 การพิจารณาโดยขาดนัด มาตรา 197 ถึงมาตรา 209 ในลักษณะ 2 วิธีพิจารณาวิสามัญในศาลชั้นต้น ภาค 2 วิธีพิจารณาในศาลชั้นต้นแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง แก้ไขโดยมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2543² ในปัจจุบันซึ่งสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยอยู่ในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ลูกหนี้มีการผิดนัดชำระหนี้เป็นจำนวนมาก เป็นเหตุให้มีการฟ้องร้องกันเป็นคดีความขึ้นสู่ศาลเพิ่มขึ้น จากสถิติคดีที่ขึ้นสู่ศาลแพ่งและศาลแพ่งกรุงเทพใต้ในรอบระยะเวลา 6 ปีที่ผ่านมา ดังนี้³

ปี พ.ศ.	คดีค้างมา	คดีเกิดใหม่	คดีที่เสร็จไป	คดีค้างต่อไป
พ.ศ. 2537	10,541/6,908	21,295/21,139	21,788/16,598	10,048/11,449
พ.ศ. 2538	10,048/11,449	25,288/ 24,478	23,660/23,649	11,676/12,278
พ.ศ. 2539	11,676/12,278	27,553/26,448	24,668/23,938	14,561/14,788
พ.ศ. 2540	14,561/14,788	33,949/31,719	31,110/30,113	17,400/16,394
พ.ศ. 2541	17,400/16,394	44,677/21,912	38,294/16,642	23,738/24,531
พ.ศ. 2542	23,738/24,531	44,031/43,223	43,129/41,346	26,685/26,408

¹ ราชกิจจานุเบกษาเล่ม 73 ตอนที่ 21 หน้า 278 วันที่ 13 มีนาคม 2499

² ราชกิจจานุเบกษาเล่ม 117 ตอนที่ 19 ก หน้า 1 วันที่ 14 มีนาคม 2543

³ งานประกาศและสถิติศาลแพ่งและศาลแพ่งกรุงเทพใต้ จัดทำเสร็จ

คดีจำนวนมากที่ขึ้นสู่ศาลส่วนมาก มักเป็นคดีที่สถาบันการเงินเป็นโจทก์ฟ้องลูกหนี้เป็นจำเลย ตัวอย่างเช่น ในปี พ.ศ. 2542 คดีที่ขึ้นสู่ศาลแพ่ง 44,031 คดี เป็นคดีที่สถาบันการเงินเป็นโจทก์ 25,466 คดี⁴ คดีมีหลายประเภท เช่น คดีกู้ยืมเงิน คดีเช่าซื้อ คดีบัตรเครดิต รวมทั้งคดีที่ลูกหนี้ผิดสัญญาเช่าใช้บริการ โทรศัพท์เคลื่อนที่หรือโทรศัพท์มือถือ และอื่นๆ เมื่อมีการฟ้องร้องดำเนินคดี โดยมากจำเลยมักจะขาดนัดยื่นคำให้การ และขาดนัดพิจารณา

ในคดีดังกล่าว ตามหลักการประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเดิม ศาลมีหน้าที่ต้องสืบพยานโจทก์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีแม้ว่าจำเลยจะขาดนัดยื่นคำให้การ⁵ ในทางปฏิบัติผู้ดำเนินคดีแทนโจทก์ที่มาเบิกความก็มักจะไม่ใช่ผู้ที่รู้เห็นในการทำสัญญาโดยตรง โดยมากเป็นเพียงผู้รับมอบอำนาจ โจทก์มาเบิกความเพียงปากเดียวตามเนื้อหาในเอกสาร ศาลก็มักจะพิพากษาให้โจทก์ชนะคดีโดยถือตามฟ้องโจทก์และเอกสารท้ายฟ้องเป็นสำคัญ ในการนี้ได้มีข้อสังเกตว่าท้ายที่สุดแล้วการพิจารณาในคดีดังกล่าวก็มาจบลงที่พยานเอกสารที่ปรากฏในสำนวน ดังนั้นการที่ผู้ดำเนินคดีแทนโจทก์ทำการเบิกความตามเอกสาร ก็เสมือนเป็นการยืนยันความถูกต้องแท้จริงของเอกสารนั้นเท่านั้น ในขณะที่เดียวกันคดีในลักษณะดังกล่าวในศาลมีเป็นจำนวนมาก และการพิจารณาคดีโดยขาดนัดย่อมใช้เวลาของศาลในการสืบพยานโจทก์ ซึ่งส่งผลให้ศาลมีเวลาในการพิจารณาคดีอื่นๆ น้อยลงเป็นเหตุให้ล่าช้า และมีคดีค้างในศาลเป็นจำนวนมาก

ในปัจจุบัน จึงมีคำถามว่าการพิจารณาคดีแพ่งกรณีขาดนัด สามารถที่จะพิจารณาได้อย่างรวดเร็วขึ้นโดยวิธีการอื่นนอกจากที่ใช้อยู่ในปัจจุบันอย่างไรหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับเรื่องอำนาจและความจำเป็นของศาลในการสืบพยานในคดีแพ่งกรณีขาดนัดว่าควรเป็นอย่างไร จึงจะเป็นธรรมแก่คู่ความ และอำนวยความสะดวกแก่ศาลในการพิจารณาคดี รวมทั้งเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่เหมาะสม เป็นไปตามหลักทฤษฎีของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประเด็นที่น่าพิจารณา คือ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2543 ได้ให้อำนาจศาลมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจพิพากษาให้จำเลยแพ้คดีได้โดยไม่ต้องสืบพยานโจทก์ก็ได้ เป็นเรื่องที่น่าสนใจ เพราะจะส่งผลกระทบต่อสิทธิของจำเลย และความยุติธรรม ดังนั้นจึงเห็นควรที่จะทำการศึกษาวิจัยเพื่อหาข้อสรุปว่าหลักการดังกล่าวเหมาะสม ถูกต้อง และเป็นธรรมหรือไม่

⁴ เรื่องเดียวกัน

⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1266/2527, 4276/2530, 1014/2537, 7036/2540, 327/2541

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนมุ่งที่จะวิเคราะห์นำเสนอในส่วนของ

1. แนวความคิดพื้นฐาน วัตถุประสงค์ ของการพิจารณาโดยขาดนัด และการขอพิจารณาคดีใหม่ รวมทั้งระบบและทฤษฎีว่าด้วยการสืบพยาน

2. หลักการในเรื่องอำนาจของศาลในการสืบพยานกรณีขาดนัด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเดิม โดยนำมาเปรียบเทียบกับหลักการในเรื่องอำนาจของศาลในการสืบพยานกรณีขาดนัดในคดีแพ่งตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2543 วิเคราะห์ ความแตกต่างว่ามี ข้อดี ข้อเสีย ของหลักการเดิมและหลักการที่แก้ไขใหม่ที่จะส่งผลกระทบต่อกระบวนการพิจารณา และเป็นธรรมต่อคู่ความในคดีอย่างไร

3. บทบัญญัติตามกฎหมายไทย และปัญหาในปัจจุบันที่เกี่ยวกับอำนาจของศาลในการสืบพยานกรณีขาดนัดในคดีแพ่งว่าปัญหาที่สำคัญมีอะไรบ้าง เช่น ปัญหากระบวนการพิจารณาที่ซ้ำซ้อน ปัญหาในการประวิงคดี เป็นต้น วิเคราะห์ว่าบทบัญญัติกฎหมายเดิม และพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2543 ได้ให้ความคุ้มครองแก่คู่ความที่ขาดนัดเพียงพอหรือไม่ และให้อำนาจแก่ศาลในการใช้ดุลพินิจในการสืบพยานกรณีขาดนัดคดีแพ่งอย่างเหมาะสมหรือไม่

4. บทวิเคราะห์ บทสรุป และข้อเสนอแนะในเรื่องอำนาจของศาลในการสืบพยานกรณีขาดนัดในคดีแพ่งที่เหมาะสมกับประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักทฤษฎีกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในเรื่องอำนาจของศาลในการสืบพยานกรณีขาดนัดในคดีแพ่ง และรายละเอียดในแต่ละมาตราตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยการพิจารณาโดยขาดนัดตามกฎหมายเดิม รวมทั้งศึกษาข้อบกพร่องตามกฎหมายเดิมว่ามีอย่างไรบ้าง

2. เพื่อศึกษาหลักการ และวิธีดำเนินกระบวนการพิจารณา วิเคราะห์ข้อดี ข้อเสียของพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2543 และนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในหมวดว่าด้วยการพิจารณาโดยขาดนัดเดิม รวมทั้งศึกษาว่าหลักการ เรื่องอำนาจศาลในการสืบพยานกรณีขาดนัด ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2543 นี้เป็นไปตามหลักทฤษฎีหรือไม่ จะก่อให้เกิดปัญหาในข้อกฎหมายและทางปฏิบัติอย่างไร

3. เพื่อศึกษาการแก้ไขปรับปรุง กระบวนพิจารณาในคดีแพ่งว่าด้วยขาคณิตให้เป็นไปตามหลักทฤษฎี เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ศาล และให้เป็นธรรมเนียมแก่คู่ความ รวมทั้งเพื่อความเหมาะสมกับสภาพสังคมไทย

4. เพื่อศึกษา เปรียบเทียบการพิจารณาโดยขาคณิตตามกฎหมาย Common law เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากฎหมายเรื่อง การพิจารณาโดยขาคณิตของไทย ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

1. ศึกษาวิเคราะห์ ทฤษฎีกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หลักการ เหตุผล วัตถุประสงค์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยการพิจารณาโดยขาคณิตในคดีแพ่ง รวมทั้งแนวคิดของนักนิติศาสตร์

2. ศึกษาและวิเคราะห์ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 19) พ.ศ. 2543 โดยทำการวิเคราะห์ เปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฉบับเดิม (การพิจารณาโดยขาคณิต) เรื่องอำนาจศาลในการสืบพยานกรณีขาคณิต ความรวดเร็วในการพิจารณา การตีความ และความเป็นธรรมที่คู่ความได้รับ

3. ศึกษาและวิเคราะห์ การพิจารณาโดยขาคณิต มาตรการในการขอพิจารณาคดีใหม่ ตามแนวคำพิพากษาฎีกาของไทย เปรียบเทียบการพิจารณาโดยขาคณิตในกฎหมาย Common Law

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารอันประกอบด้วย หนังสือคำอธิบายกฎหมาย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของไทยและต่างประเทศ ระเบียบศาลของต่างประเทศ คำพิพากษาศาลฎีกา บทความทางวิชาการทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งสอบถามบุคคลผู้มีประสบการณ์ในวิชาชีพกฎหมายเพื่อศึกษาปัญหาในทางปฏิบัติ

สมมุติฐานของการวิจัย

ในการดำเนินกระบวนพิจารณาคดีแพ่งนั้น ศาลวินิจฉัยข้อเท็จจริงโดยการพิสูจน์พยานหลักฐาน แม้ในคดีที่คู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดขาคณิต ศาลควรต้องสืบพยานโจทก์ เพื่อทราบข้อเท็จจริงก่อนพิพากษา อย่างไรก็ดี เพื่อมิให้การดำเนินคดีเกิดความสับสน ยุ่งยาก เสียเวลา และเสียค่าใช้จ่ายเกินสมควร และเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม อำนาจของศาลตามกฎหมายวิธีพิจารณาความ

แห่งในการสืบพยานกรณีคดีขาคัดนี้ นอกจากควรจะต้องเป็นไปตามหลักทฤษฎีกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของบทบัญญัติดังกล่าวแล้ว ยังจะต้องเป็นไปเพื่อการดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างรวดเร็ว และเป็นธรรมแก่คู่ความในคดีอีกด้วย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ทำให้ทราบ ผลดี ผลเสีย เรื่องอำนาจศาลในการสืบพยานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยการพิจารณาโดยขาคัด
2. เพื่อให้มีการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในเรื่องอำนาจศาลในการสืบพยาน ในกรณีที่มีการพิจารณาคดีโดยขาคัด
3. เพื่อเป็นแนวทาง ในการปฏิบัติงานของนักกฎหมาย และเพื่อพัฒนากฎหมายเรื่องการพิจารณาโดยขาคัดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น